

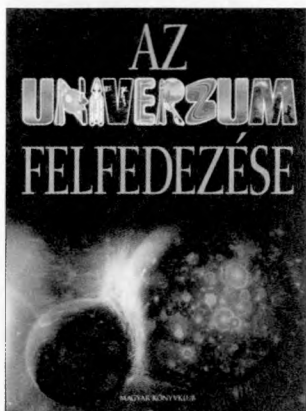
Robin Kerrod: Hubble – ablak a Világegyetemre. GABO Könyvkiadó, 2005, 192 o. 6500 Ft.

Ha egy csillagászati album címlapján szerepel a „Hubble” szó, a kiadó bizton számíthat a sikerre. Az elmúlt év őszén jelent meg Robin Kerrod kötet a Gabo kiadó gondozásában. A Gabo akkor nőtt nagyot szememben, amikor kiadta David Eicher *The Universe from Your Backyard* c. kötetét magyar nyelven (Az Univerzum – a csillagképek, ahogyan a Földről látjuk). Az 1993-ban megjelent Eicher-könyv nem a szokásos, „hű, de szép a Világegyetem!” elven szerkesztett tizenkettő egy tucat képeskönyv, hanem a csillagképek látványosságait érdekesen, amatőrcsillagász szempontból bemutató munka volt. Ez a gyakorlatias szemléletű album a mély-ég objektumokat nagyméretű áttekinthető térképekkel, keresőtérképekkel tette „elérhetővé”, az illusztrációk pedig egytől egyig amatőröktől származtak – Eicher rajzai és a korszak legjobb amatőr asztrofotói mutatták meg az olvasónak, milyen szép és tanulságos dolog az észlelés.

A mély-ég észlelés, az elfordított látás, a látómezőrajzok aligha hozzák lázba az érdeklődő olvasót – a Hubble Űrtávcsőről azonban szinte mindenki hallott. A HST-fotók a jól illusztrált ismeretterjesztő könyvek elmaradhatatlan kellékei. Így együtt bemutatva őket, amint azt Robin Kerrod teszi, még inkább lenyűgözőek, és elgondolkodtatják az embert: mennyi látványos, a csillagászatot is népszerűsítő felvételt, milyen sok tudományos eredményt köszönhetünk ennek az egyetlen űreszköznek!

A könyv a távoli „dolgok” felől halad a „közeliek” felé. A csillagok életének (születése, fejlődése és halála) bemutatása után Tejútrendszerünk, majd a galaxisok világát ismerteti, ezt követően a Világegyetem nagyobb léptékű szerkezeteit és eseményeit taglalja (méretarányok, szuperhalmazok, gravitációs lencsék, vöröseltolódás stb.). A bolygórendszerek és a mi bolygórendszerünk, vagyis a Naprendszer égitestjeinek jól ismert HST-képei között felbukkan egy-egy űrszondás felvétel is, hiszen a Vénusz felszínét még az olyannyira sasszemű Hubble sem képes kifürkészni, az emberes Hold-expedíciókat pedig kizárólag korabeli NASA-felvételekkel lehet illusztrálni. A kötet vége felé belekóstolhatunk a csillagászati távcsövek és az űrszondák világába – természetesen a kép nem lehet teljes, azonban a legfontosabb tudnivalókat elének tárja a szerző, ráadásul itt is szépen illusztrált csomagolásban. Természetesen hosszabban olvashatunk magáról a HST-ről is: a pályára állítás bonyolalmairól, az űreszköz műszerezettségéről épp úgy, mint a nagyjavításokkal kapcsolatos problémákról. A sikertelen kezdet, amikor a fél világ a NASA-n mulatott, amiért egy „félíg vak” űrtávcsövet juttatott Föld körüli pályára, már a múlté. A csorbát sikerült kiköszörölni – a HST egyike az emberiség leghatékonyabb tudományos műszereinek.

A kötetet Both Előd fordította, a lektor Szabados László, a szerkesztő Simon Tamás volt. Ha az ő nevüket látjuk egy csillagászati könyv impresszumában, bátran megvásárolhatjuk. Most is alapos, szép munkát végeztek! (Mzs)

A könyv eredeti címe: *The Way the Universe Works*, amit talán úgy fordíthatnánk, hogy *Így működik az Univerzum*. Ez azonban nem hangzik valami jól, érthető is, hogy a kiadó „Az Univerzum felfedezése” címet választotta. Próbáljuk meg mi is felfedezni az Univerzumot a Kerrod–Sparrow szerzőpáros színes, gazdagon illusztrált albumával!

Ez a könyv láthatóan fiataloknak szól, rengeteg kísérlettel igyekszik megszerettetni tudományágunkat. A szándék szép és nemes, a szórakoztatva tanítás szép példája az eredeti kiadás. Az alkotók munkáját azonban nem sikerült maradéktalanul átültetni magyar nyelvre. Decemberi számunkban amiatt füstölögtem, hogy újabban mintha egyre kevesebb kiadó venné a fáradságot, hogy csillagászati szakszöveget szakemberrel fordíttasson, ezért aztán elképesztő nyelvezettel jelennek meg könyvek, és

gyakoriak a teljesen értelmetlen szövegek, amelyek csak úgy jöhetnek létre, hogy a fordítók nincsenek birtokában a legalapvetőbb csillagászati ismereteknek sem. Egyetlen jó megoldás van: ha ezeket a könyveket eleve a témához értő csillagászok fordítják, és a szakmai ellenőrzést is hozzáértőkre bízják.

Az Univerzum felfedezésének olyan a szövege, mintha a reformkorban írták volna, telis-tele mára elfeledett nyelvújításkori szakszavakkal, de olyanokkal, amelyeket maguk a kitalálók sem használtak. „Lord Rosse 1,8 m-es első tükörrel felszerelt óriás teleszkópot épített 1845-ben.” (A primary mirrort főtükörnek nevezzük. Jól is néz-nénk ki, ha a tükrös távcsöveken elöl lenne a tükör, ui. nem lehetne őket használni.) Néhány oldallal később már találkozunk a főtükör kifejezéssel, ám itt az okulárból nézőke lett, a segédtükör neve másodlagos (sima) tükör, a mechanika pedig tartószerkezet. „A napfogyatkozások megfigyelésére szolgáló szemüvegek műanyag lencséjét vékony alumíniumréteg fedi.” – a valóságban ezekben a szemüvegekben nincs lencse. A csillagászati nyelvújítás további érdekes példái: afélión (aphélium), bolygó-köd (planetáris köd), csillagidő (téridő), dupla csillag (kettőscsillag), elszabadulási sebesség (szökési sebesség), félárnyék (napfolt penumbrája), elmozdulás (precesszió), helyi csoport (Lokális Csoport), kékbe hajlás (kékeltolódás), látószögelhajlás (precesszió), meteorid (meteoroid), úrbéli objektum (mély-ég objektum), vörös elhajlás (vöröseltolódás). A számok új nevet kaptak: a kvadrillió kvadrillion, a kvintillió kvintillion lett. Megtudhatjuk, hogy a galaxisok körül keringő kisebb galaxisok azok mellékbolygói. A töltelék nem a hűsvéti bejgliben keresendő. Pontos definíciója: a galaxis szuperhalmazok madzagszerű szerkezetét leíró fogalom. „A töltelékek az Univerzum legnagyobb szerkezeteti, amelyeket hatalmas üresség választ el egymástól.” Mindez csak a jéghegy csúcsának a csúcsa. Egyetlen oldalban lehetetlenség minden fordítási hibát bemutatni. Az angol változat feltehetőleg szakmailag jó, hiszen ugyanaz a Kerrod írta, aki a Hubble-kötet is. A fordítás azonban csapnivaló, ezért aztán fogalmam sincs, kiknek lehetne ezt a könyvet ajánlani. (Mzs)